

Numărul 26. Oradea-mare 1/14 iulie 1901. Anul XXXVII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/4, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Iubire.

Piesă în 2 acte în versuri.

Persoanele piesei:

- Theodor Varbea.
- Mătorul.
- Elisa Dăreanu.
- Elena Ștefăniță.
- Cucoana Zinca.
- Victoria, servitoare.
- Un băiat de prăvălie.

(Scena se petrece în zilele noastre în casa doamnei Elisa Dăreanu.)

ACTUL I.

Un salonaș de primit. — Un mic birou în stânga, în față. Un scaun al biuroului. Fereastră în dreptul lui, cu draperie cafenie închisă și cu perdele albe; transparentul pe jumătate ridicat. Altă fereastră în rând cu ceastălaltă. În dreapta o dormitoare de pluș cafeniu închis. Doue oglinzi în fund, lungi, sprijinite pe mesuți de marmoră neagră. O masă mică rotundă cu acoperitoare, în dreptul dormitoarei. Fotolieri, scaune capitonate. Tablouri. Ceasornic.

Scena I.

Elisa, Elena.

(Elena stă pe scaunul biuroului; Elisa lângă ea, într'un fotoliu, mai aproape de fereastră și privesc afară.)

Elisa.

Și iar, și iar pe gânduri... Se plimbă liniștit, Precum îl vești, Eleno, dar foarte adâncit... Nief nu trăiește par' că în lumea de 'n-afară... Viața-i stă în gânduri... ce viață solitară!

Elena.

Și e drăguț, de altfel... E potrivit de 'nnalt, E brun... și mie brunii îmi plac... Vești tu? un salt
Aș face dintr'odată pân' acolo la densusl
Și lasă de-ar sta gata să-l mai înnece plânsul!

Elisa.

Nebuno!... (cu melancolie)

Crești tu oare că n'am cercat destul
Să-i smulg măcar un zîmbet, să știu de ce-î sătul
Până 'ntr'atât de sgomot și chiar, precum se pare,
De-o viață 'n doi, plăcută, retrasă, pentru care
Eu simt că sînt născută, căci veșnic mi-a plăcut?
Nu-s tocmăi prosticieă... Ei, uite, n'am putut...

Elena.

Cum o să poți, Eliso, ba zeu, ia te gîndește...
Tu ești prea serioasă. — Și chipul teū vedește
Vr'o câteva mici urme de desilusiuni...
Ia fi glumeață, vie, ca 'n anii tei cei buni;
Ia fi curent electric la vorbă, — fi femeie,
Să vești, nu-î treci în suflet ușor ca o scînteie?
Bărbatul, trist de moarte să fie, draga mea,
Să poarte nuș' ce doliu, — cât de retras să stea,
La glasul ca o notă de musică cerească
Al unei mândrulițe pornită să robească,
Nu! nu e cu putință, — ori ce-ai voi să-mi spui,
Să nu mi se deștepte din amorțala lui!

Elisa.

O! știu și eu aceasta! E simplă noțiunea...
Dar vești tu? mi-a fost teamă ca tocmăi vioiuciunea,
Ca tocmăi multa glumă și-un glas prea musical
Să nu i se năzară a „calcul... integral“.

Elena (ridînd.)

Ei, bravo! se cunoaște pornirea-ți uimitoare
Spre matematici... Toate te-aveam socotitoare,

De-aceea facultatea nici dete la „Știință“
Elevă mai profundă în aste cunoștinți...
De-aceea me și miră, me pune 'n indoială,
Căci tocmai la iubire ești slabă 'n socoteală...

Elisa.

Ei, ce vrei tu! Iubirea nu este logaritm,
Nici „sin“, nici „còsin“, dragă...

Elena.

O! are și ea ritm,
Și regule anume, când o transformi în artă...
Ca să iubești tu numai, simțirea e deșartă...
Să fii iubită-i totul... și lupta-i grea de dat...
Ca să ajungi aicea pe lângă un bărbat
Să cați să fii artistă, să ai meșteșugirea
De-a-l subjugă și 'n urmă să-i poți păstră iubirea...
E-un calcul, ca ori care... dar nevătămător...
Licențiat, haide! fă din al tei amor
O strașnică problemă, cu factorul de frunte:
Amorul propriu, care, se cade tot să 'nfrunte!

Elisa.

Cum ved, ori câtă carte și cunoștinți s'avem,
Sunt casuri când se cere femeii să rămânem!

Elena.

Așă ne vor bărbații!... Îa cearecă de! și-ți lasă
Din armele robirei, — mai prindî vre unu 'n plasă?
Așă ne vor bărbații!...

Elisa.

A! iată-l...

Elena.

Bine zicii,
Uitasem pe iubitul... Ce face?

Elisa.

Vine-aici;
Me prind c'aicea vine...

Elena.

Aici? Îa vești minune!
A mai venit vr'odată? (privind-o, bănuitoare.)
Me rog, me rog, ia spune...

Elisa (mișcată.)

E pentru 'ntâia oară... Te uită, stă pe prag
Și se gândește dacă...

Elena (puțin ironică.)

Da știi că-ți este drag!?

Elisa (desconcertată, tristă.)

Se 'ntoarce în grădină...

Elena.

De unde 'nchipuirea
Cumcă venia la tine?... Ori nu ți-ai spus gândirea
Întreagă, ori atuncea tu singură nu știi
Cu domnul Varbea ăsta la ce să te ații?

Elisa (privind afară țintă.)

Acuma intră 'n casă... (După ce se mai uită puțin, ia
pe Elena de mână, se ridică și se duce cu ea pe dormitoare.)
Să-ți spui, Eleno dragă,
Povestea mea de-o vreme, ca s'o cunoști întreagă.

La mătușica Zinca, ce șade peste drum,
Luă apartamentul de jos, — un an acum,
Theodor Varbea. Îată, imi spune mătușica,
La trei luni dup' aceea, că n'auziă nimica
La chirias — când vine, când pleacă, — nici macar
Un scârțait de ușă; — iar de vedut, prea rar,
La lună, cu chiria, — și-atunci vr'o trei cuvinte
Drept toată vorba... Astfel, il hotări cuminte
Cum rar e om pe lume; curând s'obișnu
Cu felul lui de viață și-acî se mărgini.
Eti, intrigată înse de taînele tristeței
Ce-acoperia ăst suflet în floarea tinereței,
Ascunsă la fereastră, colo, după perdea,
Vedeam mai mult ca dânsa, șcieam mai mult ca ea...
Biuroul cum și-l are, de-aceia, de la mine,
Ce face și ce drege se vede foarte bine.
Ei, uite, toată ziua citește ore 'ntregi, —
Cum de nu-ș pierde mintea, te 'ntrebi și nu 'n-
telegi; —
Își reazămă pe urmă de-o mână fruntea-i mare
Și cugetă, iar ore întregi, în nemișcare...
Ba... câte-odată... plânge... da, plânge; l-am vedut.
Cum își trecea batista pe ochi...

Elena.

De necrețut!...

Elisa.

Când pleacă, trist și palid, — și-l ved... me 'n-
neacă plânsul...
Nimic nu ia în seamă... și par' că nici pe dânsul...
Pe stradă-abiă se mișcă... Ca creanga, rodu-i greu,
Așă își ține capul, plecat în jos mereu...
Nu trece mult, și vine... E singur totdeauna.
Nici o privire 'ncoace, spre geam... iar eti, nebuna,
Cuprinsă de-atmosfera nenorocirei lui
De nimeni înțeleasă, nespusă nimenui, —
Privesc îndurerată pe urmă-i... Se ivește,
S'așeadă pe cetire, veghiază, se gândește,
Iar mie-mi fuge pacea și somnul mi-e greoiu,
Gândind că și el duce cu somnul crunt rășboiu...

Elena.

Dar e curată boală!...

Elisa.

Și astfel, biruită
De-un dor și de-o speranță...

Elena (zimbînd.)

De-a fi de el iubită...

Elisa.

De-a-l readuce lunei, — să 'nnaintăm treptat,
M'am dus la mătușica, i-am spus ce-am observat
Și o făcu să plângă și să-l compătimizească,
Ba încă să-mi promită cu rivnă părintească,
Să caute să-l smulgă din apatia lui...

Elena (zimbînd.)

Cu bine-voitorul concurs al tei, nu spui?
Nici se putea, șreșce, un altul mai la vreme
Și mai temeinic...

Elisa (după un ușor zimbet.)

Îată că pune să mi-l cheme,
Cam dup' o săptămână, când mătușica mea
Imi spuse că Theodor s'a mai deprins cu ea.

Îl ved întrând... Eleno, nu ride, fii cuminte:
Simțiiu prin corp că-mi trece un sânge mai fier-
binte.

(Se ridică.)

El, se opri la ușă și salută sfios
Când me vedu pe mine... — Acuma de prisos
Întelele emoții, întea convorbire
Să ți le spuii anume; destul că la pornire,
Cam după două ceasuri, — părea la ochi mai viu,
De densusul mai cu grijă, la chip mai profiriu...
De-atunci, Eleno drago, sânt zece luni depline...

Elena (ridicându-se.)

Cum? zece luni, Eliso? Glumești, ori n'aud bine?
Ai compromis tot sexul, tot sexul femeesc!
În zece luni de zile ești zece 'nnebunesc!

Elisa.

O! nu glumi, Eleno, căci sânt dureri, din care
Un om ne-om rămâne, pierdut de disperare...

Elena.

Me rog, nu vine 'ncoace să mi-l descânt și ești?
Dar, spune mai departe...

Elisa.

De-atunci îl ved mereu
Și stău cu el de vorbă, ori cu mătușa față,
Ori amendoi, noi singuri. Și discutăm de viață,
Șei, filosoficește, — e foarte pesimist;
Vorbim despre știință: aci e optimist;
Știința pentru densusul e viața cea reală,
E viitorul lumii, — când nu va fi 'ndoială,
Când nu vor fi nici temeri, când nu vor fi risipe,
Când munca cea onestă va strânge subț aripe
Întreaga lume nouă ieșită din cinci, vechi...

Elena.

Destul, destul... ai milă de bietele urechi...
E „deranjat“... sormanul!... Cum vrei să afii dară
O inimă, la densusul, un om din altă țară,
Din țara utopiei, — cum zice Nicu meu:
Săracu, me iubește, se luptă, nu i-i greu...
Dar care om cuminte vorbește azi, draguță,
De fericiri senine?... — E butcă, și căruță,
E nor, e frig, e soare; călare nu-i pe jos...
Și vrei în omenire să fie tot frumos?

Elisa.

Oprește-te, nebuno... prea aspră 'n judecată
Și să venim la vorbă...

Elena.

De geaba, mi-i formată

Opinia... (s'aude bătând în ușă.)

Ascultă, îți vine cineva...

(Bătaia se repetă.)

Elisa (cu nervositate.)

Ci intră!...

Scena II.

Elena, Elisa. Băiatul de prăvălie.

Băiatul (c'un buchet mare înfășurat în hârtie subțire albă.)

Sărut mâna... Nu șade-aici cumva

„Madam“ Dărcăanu...

Elisa.

Șade... Ești sânt...

Băiatul.

Poftim buchetul...

E...

Elisa (ia dintr'un sertar al biuroului o monedă și o dă băiatului.)

Șei ești de la cine-i... (ia buchetul — băiatul iese.)
Cătră Elena.) Se ține berechetul
De mine, vești? Maiorul, de câte ori o fi
Să vie să me vadă — prea des, când te-ai gândi,
Trimite innainte stafetă vestitoare
Câte-un buchet de iarbă — și ici, colo, o floare...

(Începe a-l desface.)

Elena (ridând.)

Vești? ăsta te iubește!

Elisa (afectând un oftat.)

A! da... și încă cum!

(Sfârșind despachetarea, — cu mirare.)

A! e buchet, nu glumă... s'a întrecut acum!

Elena (luându-l, îl privește și-l miroase.)

E minunat... Ce bine miroase... E-o plăcere...
Și care-i sorta ăstor buchete?

Elisa (sunând.)

St... tăcere

Și o să vești îndată... (î-l ia și-l pune pe masă.)

(Va urmă.)

N. G. RĂDULESCU NIGER.

De dorul teă.

De dorul teă am suspinat

Și-un plâns amar m'a podidit;

Îar gândul meu inaripat

La sinu-ți fraged s'a oprit.

Avea el aripi aurii

Și ochii galeși, lucitori,

Ești te-așteptam cu el să-mi vii,

Cu gândul meu și tu să sbori.

Dar n'ai venit, de cum te-ai dus,

Lăsându-me de-amor plouat;

Zadarnic rugă celui de sus

În miez de noapte i-am 'nălțat.

Și-am adormit; iar gândul meu

La tine 'n brațe s'a oprit...

De dorul teă, de dorul teă

Și el acum m'a părăsit.

PETRU VULCAN.

Chestiuni de folklor.

În șirele de mai la vale reproducem câteva bucăți apucate din gura celor ce știu multe. Înainte de a trece la „șirul din poveste” cu totul imposibil este de a nu face câteva observări de natură literară.

De când e lumea lume și omul om, acest din urmă a căutat să-și dea seamă despre cea dintâi și a căutat să-și dea seamă despre sine însuși. În aceste lungi cercetări după esplicări a vădut teorii resărind și teorii apunând; a vădut teorii de tot soiul și de tot neamul: unele ingenioase, altele boacâne, altele printre ele, încât le venise oamenilor a nu mai crede în ele desprețuindu-le, cu dreptul — pe nedreptul, de-o potrivă pe toate. Bacon amintește neted că în judecata omului nu te poți încrede; Shakespeare observă prin rostul lui Hamlet că aspectul natural al hotărârii îl ofilește boala meditațiunei; iar Göthe, că „Pestriță e teoria, în colorii vii strălucește realitatea”, — observând cineva și mai limpede

Einstweilen, bis den Baü der Welt
Philosophie zusammenhält:
Erhält sie das Getriebe
Durch Hunger und durch Liebe.

Între astfel de împregiurări și între atâtea teorii eră greu să scape neobservate basmele, câtă vreme ele constituiesc partea cea mai de frunte din viața intelectuală a omului naturei. Diferitele păreri sânt espuse sistematic în opera voluminoasă a dlui Șăineanu¹ și sânt espuse nu mai puțin în „Chestiunile literare și pedagogice” ale dlui Strajanu, încât insistarea asupra lor e cu totul superfluă. A zice că numai o părere este corectă, e tot atât de greșit ca și negațiunea absolută a cutăreia sau cutăreia din motivul că factorii cari au contribuit la genesa basmelor au fost diferiți: trecut și tradițiune, vis și realitate, știință și ignoranță; fantasia și tot cortegiul splendid al acesteia; predominând din capul locului factorii de ordine biologică.

Pe noi mai de-aproape ne interesează părerea filosofilor neo-platonici și în special a martirei Hypatia, părere reinviată în zilele noastre de dl Hașdeu² în sensul căreia originea basmelor este de a se căută în vis.

Pentru specialiști ar fi de interes studiarea critice străine referitoare la teoria dlui Hașdeu, observând că în mijlocul Românilor deocamdată nici chiar dl Șăineanu nu se prea vede înclinat

— jurare in verba magistri —

fie pentru a nu mai da motiv de ceartă dlui Philipide; fie pentru a nu mai da cauză de ponegriri critice dlui Arald; fie din nedumerire personală. În „Basmele române” după ce vorbește cu toată căldura cuvenită despre importanța cercetărilor unui Tylor sau Ottfried Müller, ajungând la părerile dlui Hașdeu, le trece, se achită repede de ele prin următoarele reflexii sulemenite (pag. 57—58):

„Toceai din cauza acestui substrat antropologic, ne pare fecundă noua teorie a dlui Hașdeu despre formațiunea basmelor. Pătrundând mai adânc decât predecesorii sei în natura fantasiei creatoare,

¹ „Basmele române” București 1895.

² „Etymologicum Magnum Rom.” tom. III. ad voc. „Basm.”

„dsa află originea elementului supranatural din poezile populare în vis, care asemenea basmului, nu cunoaște nici timp, nici spațiu. Iată în ce mod formulează dl Hașdeu punctele de căpetenie ale teoriei sale” etc.

În urma tuturor acestora nu va fi fără de interes observarea subscrisului că a auzit personal câteva povești începându-se anume ca un fel de *visuri*. Astfel d. e. povestea indicată cu numărul 1 în articolul de față și auzită mai întîiu prin 1895 și apoi în 1899. Badea Moise Clepe, țeran cu totul necărturar, încât abia ficioru-so mai prinse ceva carte și numărul — începuse neted cu „me culcaî aseară” etc. încât ne făcuse la început să credem că e vorba de un vis băgînd de seamă abia după o vreme anumită că e vorba de o poveste, cum n'a fost și nu mai este.

Povestea nr. 2 încă se începe așa; în forma-i de față fiind inse comunicație indirectă, nu-mi eră permis de a-i face modificări.

G. TODICA.

Povestea nr. 1.

Me culcaî aseară mai de vreme, fiind ostenit. Și cum me culcaî, indată me fură somnul și furându-me somnul visai un vis posnaș.

Ci-că murise un corcodel de Țigan

mândru,
apoi fălos
și sfătos,
apoi voinicos

de înghețá de frică, când își vedea umbra în vreme de noapte la zare de lumină.

Și după Țigan remaseră trei ficiori, unul mai bătrân, altul mai tiner, al treilea printre ei: unul și unul mai voinicos decât tată-so, că unde vedea unul umbră, celalalt strigá: Auleo și vai de miue, că de mine nu e bine, iar al treilea o și tuliá la fugă. Altă avere nu le-a remas decât o iapă albă, cum e țiganului dragă și o teleagă cu roate rotilate și ferecate, de când mergea pe drumul neted, făcea

hodoronc-tronc

ca dada Țiganilor când se așteptá să vorbească. Desul, că ficiorii trebuiau să împărțească averea și aici se ivi posna: Nu șcieau adevă în ce chip să facă. Ei trei, averea doue: alba și teleaga! Să dai alba celui mai bătrân, iar teleaga celui mai tiner, — cel mijlociú o avea atăta cât nimic; să dai alba celui de mijloc, iar teleaga celui tiner — o să fluere cel mai bătrân și nici într'un modru nu ieseiau la cale, că totdauna unul se alegea călare, unu în teleagă iar al treilea pe jos.

De la o vreme ce-i vine în minte celui mai tiner? Măi — zice el — haideți să vindem teleaga cu alba eu tot și haideți să împărțim apoi banii între noi”.

— Că bine zici — grăiră celalalt — și bine o ghicise, par' că nu-i fi curat să nimerești așa de iute”. Și duseră teleaga cu albă cu tot la tîrg să facă bani.

Ajungînd cu vremea 'n tîrg, de nimic nu s'au apucat, fără au stat puțin la sfat, că erau flămîndi ai dracului și le veni gustul în așa fel și modru, că zeú ieí or mîncá ce a fi mai bun în tîrg și unde nu începe cel mai bătrân:

— Să lăsăm teleaga 'n drum și să intrăm la crișmă să ne cumpărăm pită albă.

— Dacă ne-om cumpără pită albă, ne-om luá

S t e l l a .

și carne friptă — zise cel mijlociu — c'a fi mai bună.

— Dacă ne-om cumpără pită albă și carne friptă; om lua și o ploscuță de vinars bun de dat tot pe sub nas c'a fi și mai bună — adaose cel mai mic. — Și așa făcură; iar până ce făcură așa, unu de ăia, care nu cumpără numai vinde, făcū altmintrelea, că le șterse teleaga cu albă cu tot, fără să simtă Țiganii din crișmuță nici cât te-ar pișcă un țințar.

Și iacă astfel s'a întemplat la vremea și în locul acela.

Dar Țiganii mâncau și se veseliau, ba de la o vreme începură a chiui și a sări, semn că le eră dragă lumea și cum erati ei fericiți și potcoviți de erau gata să zică cuseru cătră câne, ieșiră afară ca trei lei-paralei și vrășmași tērgari fără bani în busunar, iar când colo... se uită în sus, ... se uită în jos, ... în dreapta, ... în stânga, ... teleaga ca 'n palmă! Ziseră ei: mēi, fi-om noi beți, ori nu vedem bine? Ia să cercăm! — Dar însedar, că teleaga s'a telegit, iar alba s'a dus unde a mers teleaga!

— Ei, mēi, că hasta nu-i bună și hăsta-i lucru sucit — ziseră ei — dar hai să ghicim cine-i hoțul, care ne-a păcălit așa de urit.

— Hai!

— Ahăla nu-i om mare, că-i om mic — zise cel mai bătrân.

— Dacă-i mic apoi hie și gros — grăi cel mijlociu și atunci sări cel mai tiner adăogēnd la rēndul seū:

— Dacă-i mic și gros, o fi și rumen la față. Și se porniră ca vēntul înainte tustrei, de gândia că prăpădesc tot tērgul și cum nimeriră un creștin după prorocirea lor: mic-gros-rumen, îl și inhătară de măneci și nici albă, nici neagră, hai cu el la judecatorie să-i facă lege încât ăl om se sucia în toate părțile să bage de seamă cu dinadinsul că oare nu le lipsește ceva?

Judecătorul ia la întrebare pe Țiganii:

— În ce chip invinovățiți voi pe omul ăsta? și de unde știți că el v'a furat averea?

— L-am ghicit, să ierte Măria sa, domnul judecător.

— L-ați ghicit?

— Ghicit.

— Bine. — Ieșiți afară cu toții și peste un pătrar de ceas să veniți iarăș în lăuntru.

Ieșiră Țiganii cu om cu tot afară și în vremea asta judecătorul luă un mēr gutiū de-l puse într'un tăier și-l acoperi cu alt tăier, apoi chemând pe Țiganii în lontru, îi întrebă:

— Mēi Țiganilor, ce este aici între tăierele astea?

Cioroiu își deteră coate unul la altul neindrās-nind să zică nici țit, până ce la urmă Țiganul cel mai tiner agrăi pe cel mai bătrân:

— Da spune dta ceva, că hești mai cuminte și mai în vērștă decât noi.

— Da iacă, Măria ta, sārutu-ți talpile — grăi atunci cel mai mare — știū că heste ceva, da lătāros n'a fi, nici colțuros, ci mai iute bomboliū,

— Dacă-i bomboliū îi și gālbiniū — grăi cel mijlociu,

— Atunci ce să fie alta decât mēr gutiū — adaose cel mai tiner și zeū nimeriră, iar bietul țeran se nimeri păgubaș ca din senin, că judecătorul l-a

silit să plătească Țiganilor cea teleagă cu albă cu tot.

(Auzită prin 1895 în Varșandul Giulei de la Moise Clepe.)

Povestea nr. 2.

A fost odată, că de n'ar fi fost nu s'ar povesti, un purece ar plesni, ca un bou ar răcni, peste șapte hotare s'ar auzi. Că eū nu-s voinic de viță mare să prind purecele de spinare, ci-s voinic de viță mică, când l-oī prinde să-l fac tot nimică. A fost odată un om bătrân, de noue-zeci și noue de ani și-i mai trebuia unul și împlinia suta. Și omul acela avuse noue-zeci de femei și-i mai trebuiau zece și împlinia suta. Și când s'a însurat mai de pe urma oară și-a luat o fată de șease-spre-zece ani și ceva. Trăit-au, cât au trăit, dar cu asta n'a dus-o mult și simți că i se apropie vremea. Și când eră pe patul de moarte, își chemă nevasta lângă el zicēndu-i: „Uitā-te, tu femeie, simțesc că în curēnd am să mor și-i rămēnea vēduvā. Mī-ar plăcea să nu te măriți de a doua oară, ci să rămāi vēduvā că ai cu ce să trăești. Totuș îți dau sfatul să te măriți, ba să te măriți curēnd, dar ia-ți un bărbat care să me grijească douē nopți în casă, nici să nu me îngropați“.

Și grāind bătrānul așa, iacă i-a sosit ceasul să plece din lume. Și a plecat, zeū el, cum pleacă toată lumea rēnd pe rēnd.

Dacă s'a isprăvit bărbatu-seū, cum zisei, chemat-a de seară femeia oamenii din sat la priveghia. Și s'aū adunat la chemare multă lume dāndu-se la cărți cu toții, cum e treaba la priveghia, ca să nu adoarmă și să le treacă vremea mai ușor. Și veđi dta, în ce ceas or fi pășit de acasă, în ce ceas s'aū apucat de joc — se jucară așa de bine că iată pe la douesprezece ceasuri sare la ei mortul de pelaiță și-i omoară pe toți până la unul. Femeia scapă ca prin minune, aleargă acasă la tatā-seū, povestindu-i cum și ce s'a întemplat.

Și asta a trecut cu vremea.

Ci după o vreme anumită îi vine femeii să se mărite; azi o cere un bărbat, mâne o cere altul, ea zice cătră tatā-so: „Numai după acela m'oiū duce, care a griji de bătrānul douē nopți în casă, douē nopți la mormēnt“.

Încercatu-s'a fiecare pețitor să pāndească. Pāndiā, că de rușine nu s'ar fi lāsāt, dar pe la douesprezece se sculā bătrānul, sārīā la el de-l omorā, fără să mai stea de vorbă și la un ceas după miezul nopții se bāgā iarăș între morți. Mulți voinicii își māncară zilele cu pānditul pentru vēduva cea tineră: drept și adevērat că erā și frumoasă de să-ți repui viața pentru ea.

Mai pe urmă s'a întemplat de nici un pețitor nu i s'a mai aflat. Și atunci tatāi ei trimise cărți în toate părțile dānd de șcire ce i-a spus fata și cine vre să o ia de femeie să se arate voinic!

La șcirile aste nime nu s'a aflat decât un ficior holteiū cu trei căni ca trei smei. El se încumetā să facă ce i se cerea, că-și puse de gând să ia nevasta ori să-și pue capul.

Dacă și-a pus astfel de gând, merse într'o zi acasă, la tata femeii. Peste noapte mase la el, iar dimineața merse vēduva de-l trezi din somn sārutāndu-l. El se sculā și după prānz zise cătră nevastā: Ieși, de-mī cāștigā trei lanțuri ca piciorul meū de groase.

A ieșit văduva prin sat de i-a câștigat.

Când a sosit vremea aceea, de se 'nelină ziua cu noaptea, ficiorul se duse unde eră aședat bătrânul; il legă cu tus-trele lanțurile de gândiaî că-l rupe și se aședă la pândă cu câniî tus-trei lângă densusul.

Și a pândit și a grijit; când pe la miezul nopții, iată bătrânul s'a pomenit și vedënd lanțurile de peste el, începū a ride, le trăsni tus-trele sārind de-a dreptul la ficior. Dar câniî de loc il simțiră și hop la el, sārindu-î tot în față, de bătrânul nu se putea apropiă de fel de ficior. S'a luptat vijul draacului o bună vreme cu câniî, iar de la o vreme i-a sunat ceasul și trebui să se întoarcă îndērēt la mortii lui. Inse în bătăia cea lungă un căne încă s'a prăpădit și ficiorul remase numai cu doi.

Se întoarse în zorile zilei la veduvă, îngrozit de ce veduse și toată ziua aceea durmī să mai câștige puteri.

A doua noapte se puse de noi la pândă. La miezul nopții iarăș s'a sculat mortul, câniî i-au sārīt în față și s'au încăerat la olaltă până la un ceas, când și bătrânul a murit, dar și un căne a mai perit de-î remase ficiorului numai unul.

Astfel ficiorul pândind doue nopți, a treia zi duse mortul în cimiteriū, îngropându-l ca pe un om de omenie. Și aici avea de aci înainte să-l păzească.

Înainte de a se inseră, merse la popa de-î cerū cretă și cenușe sfințită. „Îți dau — zice popa — și bagă de seamă cum te porți. Fă o roată cu cenușă și cu creta, te așeadă în mijlocul ei, că nu s'a apropiă de tine de-ar sta în cap! S'a sculă el din morți și a cercă să pue mâna pe tine, tu stai țapăn, și-î aruncă cenușe în față. Nu-î vorbă, a grăi el cătră tine, dar tu nu-î respunde nici un cuvēt, ci tacī ca peșcele în borș, că altmintrelea ești perdut!“

Mare bucurie l-a cuprins pe ficior auzind sfatul părintelui. L-a urmat întru toate neabătându-se de la el nici cât e negru sub unghie și bătrânul nu i-a putut face nimic.

A patra zi iarăș s'a rugat ficiorul de popă să-î dea cretă și cenușe sfințită. „Grijește — zice popă — de nu te da învins mai ales în astă noapte, că-î avea grea încercare. Fă-ți cercul de cenușe și te apără c'or ieși mulți din groapă la porunca bătrânului că-î cel Necurat!“

Și astfel s'a întemplat. Că noaptea, când s'a pus la pândă, ieși bătrânul din mormēt și de-odată cu el mai mulți merunței, de nu-î puteai cunoaște ce-s și cum is, — „Alele, frate, ce faci și cum trăiești în lumea asta? — întrebaū ei care de care. Dar iesta pace! Pe care cum il zăriă il proșcă cu cenușe sfințită, de-l asvērliă cât colo. La un ceas i-a vedūt apoi că pier, ducându-se la locul lor, iar moșul remāne îndērēt zicēndu-î: „Bine m'ai grijit! Ia-ți femeia de nevastă și cu avuția mea fă ce-î vrea, că o las pe mâna ta. Iar ca să-mi mai dai o resplată, astupă-me cu pământ cum se cuvine, să me odihnesc în pace și să nu mai es din groapă“.

Și l-a ascultat ficiorul, astupându-l cum se cade; apoi din noaptea aceea înainte nu s'a pomenit cuvēt să mai iasă bătrânul din mormēt.

Și s'a însurat ficiorul cu femeia aia câștigând și averea moșului și atāta bunătate avea, de nu șciea ce să mai facă cu ea. Și bogat e până în ziua de astăzi și se veseleşce cu nevasta, iar cine n'are nevastă și nu e bogat stă și se uită la stele.

(Comunicată prin 1896 de Vasile Todica cojo-car în Bistrița.)

Cântece populare.

De pe la Focșani.

VIII

Soațe verde lozioară,
La Ploiești pe-o mârgioară,
La casa cu treestioară,
Zace-un voinicel de boală.
Nu știu zace orī se face,
Că gurița nu-î mai tace,
Mi-l păzește-o fată mare,
Cu trei luminări de ceară,
Și-mī zace pe prispă-afară,
În cearșav și 'n plăpămioară,
Și la cap' o pernișoară.
— Tacī voinice și te scoală,
Orī me mântue de boală,
Să suspin pe prispă-afară,
În cearșav și 'n plăpămioară,
Cu capul pe pernișoară,
Cu mâna la sinișoară.
— Du-te Leano te mărită,
Că dacă m'oi mai sculă,
Oī veni la nunta ta,
Te-oī dărui cu ceva,
Cu păpuși de catifea,
Cu galbeniî cât palma,
De s'o minună lumea.

IX

Și-am zis verde de măzar,
Marișo de la Șantan,
Dinți în gură, mēruți și rari,
Gurița cleștar, păhar,
Limba 'n gură chilimbar,
Vin la neica sub umbrar,
Că te-așteaptă doi gendarī,
Un pesevenchiū de notar,
Și-un pușor de primar.
Fă-me Doamne ce m'oi face,
Fă-me roata stelelor,
În strada Craiovenelor,
Craiovenca mī-e frumoasă,
Când cântă cucoșu odată,
Craiovenca mī-e deșteaptă,
Când cântă a doua oară,
Craiovenca mī-e 'n picioare,
Să iubesc o craioveancă,
Ce-o vrea Dumnezeu să-mī facă.

X

Și-am zis verde matostat,
Nu ți-e și păcat,
M'ai iubit și m'ai lăsat,
M'ai iubit ca pe-o copilă,
M'ai lăsat ca pe-o streină,
Fă-me Doamne ce m'oi face,
Fă-me Doamne-un val de teū,
Să m'arunc între femeī,
Să le aud vorba și sfatul,
Cum își fermecă bărbatul,
Cu nuele de la gard,
Cu cap de căne turbat,
Țērīnă de la mormēt,
Să se scoale surd și mut.

CHRISTEA N. ȚAPU.

SALON.

Fără iubire.

Rosică.

I

Un vânt ușor mângăia vârful brațelor. Freamătul lor umplea văzduhul.

Trăsura noastră mergea încet încet spre vârful dealului.

Tovarășa mea de drum — o femeie de vr'o 50 de ani — esclama zimbind:

— Ce povestește pădurea... Cunoști piesa „Ce povestește pădurea“.

— Cunoșc.

— Și ce povestește oare?

— Ei, multe de toate... Povestii!

Ea zimbî de nou:

— Dacă așa știi că nu me riști, ți-aș spune ce impresie îmi face freamătul pădurii.

Apoi fără veste me întrebă:

— Ai fost vre-odată amorisat?

Me incurcasem. Mi-a plăcut mie nu-i vorba de câteva părechi de ochi — și-mi mai plac și astăzi — dar a-mo-ri-sat?

Am răspuns:

— Ei, în definitiv... să zicem că am fost.

M'a întrerupt cu un gest de mânie.

— Dealtcum asta nu împoartă. Să-ți spun lucrul de căpetenie. Crezi-me, că eu n'am fost amorisată nici odată?

Î-am răspuns:

— Nu te supără, dar nu cred.

— Și totuș nu ți-am spus decât adevărul. N'am iubit pe nimeni, nimeni și — aici glasul ei se întunecă — nu m'a iubit nimeni.

Tăcui.

Vântul clătina mai cu putere crengile brațelor; în sborul lui prinse cuvintele din urmă ale tovarășei mele de drum, hotărît să ducă departe în văi cele mai triste vorbe din lume:

— *Nu m'a iubit nime!*

M'am uitat la ea; trăsăturile feței erau așa de regulate, încât în tinerețe trebuie să fi fost o frumoșe de întieul rang.

Î-am zis:

— E cu neputință; nu pot crede! Cugetă-te bine.

— O, nu mi-e greu să cumpenesc lucru ăsta. L-am cumpenit de atâtea-ori. Și totdeauna me alegam cu icoana palidă a unui prietin...

— Așa dară totuș o icoană!

— Însedar zimbeșci reutăcios. A fost numai un început. Ne-am cunoscut, povestiam, cântă așa de frumos în flaut. Erau zile când nu-l vedeam, îi simțiam lipsa.

— Vești, vești?

— Și pe urmă, așa repentin a murit. Îl ved a-

deseori în gând așa cum era: blând și visător și palid. Dacă trăia, poate l-aș fi iubit; dragostea încă cere răgaz. Și-mi pare rău, că nu l-am îndrăgit mai tare. Ce mângăietor mi-ar fi gândul, că totuș am iubit pe cineva: o stea pierdută în întunerecul vieții — o stea!

Glasul ei se înduioșă.

— Dta ești copil pe lângă mine. Nu înțelegi ce înseamnă pentru o femeie a trăi fără dragoste. Bărbații, o ei pot să trăiască, dar noi? Când natura îmi dase atâtea grații — eram frumoasă în vremile acele — iar lumea trecea indiferentă, ca și când ar zice: nu-mi trebuiești. Cât am plâns, Doamne! Cât de mult am invidiat pe prietinitile mele. Una se măritase după un bețiv. O bătea des. Și ea viniă la mine plângend și când o sfătuiam să-l lase, îmi strigă desperată: „Nu pot, mi-e drag, sînt nebună fără el.“ Ce mult doriam atunci să fiu și eu așa... nebună! Aș fi voit să plâng atunci, dar nu aveam lacrimi. Nu șcieam ce-i iubirea.

Urmă o pauză.

Ochii ei rătăciau în depărtări, ca și când ar fi cercat acolo lumea iubirii — o lume mult mai frumoasă în imaginație decât în realitate.

Brații clătinau cetinile compătitor — vântul plîngea în afundimii de văi.

Și ca un ecou îndepărtat îmi sunau în auz triste cuvinte:

— Nu m'a iubit nime... nu m'a iubit nime...

II

Până aici povestea.

Te ved cu revista în mână întrebându-te nehotărîtă: Oare de ce ți-am dedicat o poveste așa de tristă.

Să-ți spun, draga mea (nu te superi când îți zic dragă?)

...Eră noapte... la geamul tău încet și plîngător cântă vioara. Eră el — iubitul.

Acordurile pătrund dulci și mângăitoare... tu îți deschizi ochii, în cari se reoglîndește încă icoana visului ce ai avut.

De ce să mai visezi; doar realitatea e mai dulce!

Încet te ridici, te razimi cu coatele de pernă, privești ascunsă după jalușii și zimbești:

— Șcieam că-i el.

Și-ți inchiși ochii... lași să te adoarmă iarăș dulcea armonie a muzicii — dulcele farmec al iubirii.

Și vești — în fericirea asta — aș fi vrut să te gîndești o clipă la tovarășa mea de drum, la femeia, pe care nimeni n'a iubit-o, nici ea n'a iubit pe nimeni...

Atunci nu mi-ai spune așa des, că ești nefericită și că ai vrea să mori.

Las' să moară alții!

Iar tu trăește și iubește!

S...

~~~~~

Numai victimele amorului știu să indulcească nezasurile.

Madame Graffigny.

*

Amorul e ca frigurile: se naște și se stinge, fără ca voința să se amestice. *Marioara Hechter.*

ADUNAREA DIN ȘIMLEU.

— Convocare. —

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român își va ținea adunarea sa generală din estan în orașul Șimleul-Silvaniei în zilele de joi și vineri, în 1 august n. (19 iulie v.) și 2 august n. (20 iulie v.) 1901.

Programa.

I. Ziua primă joi în 1 august (19 iulie.)

1. Președintele deschide adunarea generală la 11 ore.
2. Se aleg doi notari pentru ședințele adunării.
3. Raportul general al comitetului Societății asupra lucrării sale de la adunarea generală din urmă.
4. Se alege o comisiune de 5 membri pentru censurarea raportului general al comitetului.
5. Raportul cassarului despre starea casei și peste tot despre averea Societății.
6. Se alege o comisiune de 5 membri, care să censureze raportul cassarului.
7. Se alege o comisiune de 5 membri, care în înțelesul §. 5 din statutele Societății va câștiga membri fondatori, ordinari și ajutători pentru Societate.
8. Propunerea comitetului de a se convoca în sensul §-lui 21 din statutele Societății pentru anul 1902 o adunare generală anume, care să decidă în chestiunea înființării teatrului național român.
9. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, care să censureze propunerea comitetului de sub p. 8 și să facă în această chestiune un proiect de rezoluțiune.
10. Se vor citi discursuri corespunzătoare scopului Societății sau de altă materie literară, ce sunt a se însinua președintelui înainte de adunare.
11. Președintele încheie adunarea.

II. Ziua a doua vineri în 2 august (20 iulie.)

1. Președintele deschide ședința.
  2. Se cetește procesul verbal al ședinței precedente și se verifică.
  3. Raportul comisiunii pentru câștigarea membrilor noi.
  4. Referada comisiunii despre raportul cassarului și despre averea Societății.
  5. Referada comisiunii despre raportul general al comitetului și propunerile acestei comisiuni, făcute în interesul fondului.
  6. Raportul comisiunii esmise pentru de a censura propunerea comitetului referitoare la convocarea unei adunări generale în anul 1902, cu scopul de a decide în afacerea înființării teatrului român.
  7. Se va decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1902.
  8. Abzicerea comitetului și alegerea noului comitet pentru alt period de trei ani.
  9. Se va alege o comisiune de 3 membri pentru autenticarea procesului verbal din ședința II.
  10. Președintele încheie adunarea.
- Invităm la aceasta adunare generală a Societății pentru „crearea unui fond de teatru național român” pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai acestei Societăți, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinatorii culturii românești.

Din ședința comitetului ținută în Brașov la 6/19 iunie 1901.

IOSIF VULCAN, președinte. VASILIE GOLDIȘ, secretar.

Programa festivităților

cu prilejul adunării generale a Societății pentru crearea unui fond de teatru român, ce se va ținea estan în Șimleul-Silvaniei la 1, 2 și 3 august st. n.

1. În 31 iulie an. c. st. n.

a, la 2¹/₄ ore d. p. primirea comitetului Societății la gara Șimleului. Primirea și învertirarea oaspeților.

b, la 8 ore seara, serată de cunoștință în „Otelul național”.

2. În 1 august an. c. st. n.

a, la 8 ore dimineața serviciu divin în biserica gr. cat. română din loc. Responsoriile le va executa corul teologilor de Gherla.

b, la 11 ore a. m. prima ședință a adunării.

c, la 2 ore d. p. banchet.

d, la 8 ore seara concert și reprezentațiune teatrală. Programa detațată se va trimite la ziare și se va distribui în seara reprezentațiunilor la cassă

3. În 2 august an. c. st. n.

a, la 9 ore dim. a doua ședință a adunării.

b, la 1 oră din zi prânz comun a la carte.

c, la 3 ore d. p. excursiune la pădurița Morii: „vila Ana”.

d, seara la 8¹/₂ ore petrecere de vară în promenada orășenească.

4. În 3 august an. c. st. n. excursiuni pe trăsuri în giurul Șimleului.

5. Sub durata festivităților vizitarea expoziției obiectelor industriei de casă, arangiate de Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoara și Sălăgiu.

Notă: P. O. oaspeți sunt rugați în privința cvartirelor a se adresa până 'n 22 l. c. la dl Ioan P. Lazar comptabil la institutul de credit „Silvania”.

Biroul comitetului arangiator sub decursul festivităților va fi permanent în localitățile institutului de credit „Silvania”.

Comunicațiunea trenurilor:

De la Carei sosește la 10¹/₂ ore a. m.

De la Cluș sosește la 4³/₄ ore d. m.

De la Oradea-mare sosește la 1¹/₂ ora d. m. și seara la 10¹/₂ ore.

Șimleul-Silvaniei la 9 iulie 1901.

COMITETUL DE PRIMIRE.

Expoziție la Șimleu.

— Cu ocaziunea adunării fondului teatral. —

Precum se vede din programa festivităților cari se vor aranja la Șimleu cu ocaziunea adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, Reuniunea femeilor române din comitatele Hunedoara și Sălăgiu vor întocmi acolo și o expoziție de manufacturi de industrie casnică.

În cauza asta dna *Elena Pop Hossu Longin*, presidenta Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarii, a adresat dnei *Maria Cosma*, presidenta Reuniunii femeilor române selăgene, următoarea scrisoare:

Mult stimată doamnă presidentă!

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei, ș-a impus ca țintă, încurajarea și desvolta-

rea industriei de casă a țerancei române. Pentru a atinge acest scop, făcutu-s'a, din când în când, expoziții periodice în diverse orașe a cestui comitat și o expoziție prea frumoasă în metropola imperiului austriac la Viena în anul 1897.

Elogiile, ce le-a adus presa vieneză pe acel timp, hărniciei femeii române și recunoașterea clasicele motive, în cari-ș lucrează țesăturile și cose-turile sale, au fost reproduse cu viaă bucurie și de foile noastre naționale.

Specialiștii în aprețierea industriilor internaționale, au făcut pentru noi prețioasa constatare, că rațional desvoltată industria țerancei române, reprezintă o comoară neprețuită și ineshauriabilă.

Ni se impune deci noue, femeilor din clasa inteligentă, datoria, să venim în ajutorul surorilor noastre țerance, pentru ca să se valideze vrednicia lor proverbială.

Drept aceea Reuniunea noastră, ca unica la noi în țară, care ș-a impus un scop de realizat aparținător domeniului economiei naționale, lucrează într-acolo, ca să poată înființa primul atelier de industrie națională românaască. — Pentru a deșteptă interes cât mai viu, în pături cât mai largi pentru realizarea acestei idei, ultima noastră adunare generală a decis, să se lucreze diferite obiecte, aparținătoare industriei de casă și să se trimită la cele 2 mari adunări românești: a Asociațiunei și a Societății pentru fond de teatru român, spre espunere și validitate.

Începutul s'a făcut, votându-se 400 coroane femeilor din satul Vaidei pustiit anul trecut de un incendiu groasnic, ca în decursul iernei să li se întindă un mic ajutor pentru prestarea muncii lor.

Ținându-se anul acesta adunarea generală a fondului de teatru în Șimleu, venim doamnă presidentă a ve rugă, să binevoiți a întreveni la zeloasele membre a Reuniunei-soră, — ca mica noastră colecțiune să se desfacă în beneficiul Reuniunei noastre.

Sunt obiecte mărunte și drăgălașe, din cari, credem, fiecare oaspe al adunării, bucuros va cumpără câte ceva spre — suvenir.

Binefăcătorii aceștia vor contribui apoi cu ajutorul lor la realizarea unui scop triplu: vor contribui cumpărând din obiectele noastre la realizarea *primului atelier românesc de industrie casnică*, vor contribui la ajutorarea unui sat româneșe nimic de flacări și la propagarea în diverse părți a frumoaselor motive ardelenese.

Vicepresidenta Reuniunei noastre, doamna dr. Victoria Erdélyi, sub a căreia îngrijire s'au făcut obiectele, în timpul cel mai scurt le va trimite la adresa dvoastre.

Ve rugăm, doamnă presidentă, să primiți mica noastră colecțiune cu acea dragoste și căldură, cu care îmbrășosati toate cauzele salutare, cari tind la progresul neamului nostru și dați-ne mână de ajutor, ca, cu un pas să înaintăm spre ținta ce ne-am propus.

Primiți doamnă espresia distinselor noastre sentimente de stimă.

Deva la 4 iulie 1901.

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedorii.

Elena Pop Hossu Longin,
presidentă.

Dionisiu Ardelean,
secretar.

LITERATURĂ.

Secțiunile Asociațiunii din Sibiiu pentru limba și literatura română, precum anunțaserăm, se vor întruni în 1/14 iulie în ședință plenară la Sibiiu, convocate de presidiul Asociațiunii. Ședința se va deschide la orele 10 înainte de miazăzi.

Premiul Năsturel-Herescu, de 4.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 a Academiei Române unei cărți scrise în limba română, cu conținut de ori-ce natură care se va judecă mai meritorie printre cele publicate de la 1 novembre 1900 până la 31 octombrie 1901. Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 12 exemplare, a cărților propuse la concursul acestui premii este până la 31 octombrie 1901. În privința Premiului Năsturel-Herescu se pun în cunoștința publicului următoarele dispozițiuni din codi-cilul răposatului întru fericire C. Năsturel-Herescu: „În tot anul Societatea Academică Română va avea a premiă, din veniturile fondului Năsturel, o carte tipărită originală, în limba română, care se va socoti de către Societate ca cea mai bună publicațiune apărută în cursul anului; înse aceste premii vor fi de doue specii: 1. În trei ani consecutivi, de-arëndul, se va decerne câte un premii de patru mii lei noi, No. 4.000 l. n., minimum, la cea mai bună carte apărută în cursul anului expirat. 2. Iară în al patrulea an se va decerne un premii fix de doue-spre-zece mii lei noi, No. 12.000 l. n., carele se va numi „Marele Premii Năsturel“, operă care va fi judecată ca publicațiunea de căpetenie ce va fi apărut în cursul celor patru ani precedenți. Acest premii nu se va putea decerne unei lucrări, care va fi obținut deja unul din premiile anuale, decât defalcând dintr'ensul valoarea premiului precedent. Operele, ce se vor recompensă cu această a doua serie de premii, vor tractă cu preferință despre materiile următoare: *a*, Scrieri serioase de istorie și de științele accesorii ale istoriei, preferindu-se cele atingătoare de istoria țerilor române; *b*, Scrieri de religiunea ortodoxă, de morală practică și de filosofie; *c*, Scrieri de științe politice și de economie socială; *d*, Tractate originale despre științele esacte; *e*, Scrieri enciclopedice, precum dicționare de istorie și de geografie în cari să între și istoria și geografia României, dicționare generale sau parțiale de științe esacte, de arte și meserii, de administrațiune și jurisprudentă, și alte asemenea lucrări utile și bine întocmite; *f*, Cărți didactice de o valoare însemnată ca metod și ca cuprins; *g*, Dicționare limbistice în limba românească, mai ales pentru limbile antice și orientale, adecă limba latină, elenă, sanscrită, ebraică, arabă, turcă, slavonă veche și altele; *h*, Publicațiuni și lucrări artistice de o valoare serioasă, adecă relative la artele plastice, arhitectura, pictura, gravura, și chiar opere musicale serioase, pe cari aceste toate Societatea Academică Română le va putea aprecia atunci când își va întinde activitatea ei și asupra tuturor materiilor de bele-arte; *i*, Scrieri de pură literatură română, în prosă și în versuri, precum poeme, drame și comedii serioase, — mai ales subiecte naționale, — și ori-ce alte opere de înaltă literatură. Acestora mai cu seamă aș dori să se acorde „Marele Premii Năsturel“, când vor fi judecate ca având un merit cu totul superior, spre a se da astfel o încurajare mai puternică desvoltării literaturii naționale“. — La acestea se mai adaog următoarele dis-

pozițiuni luate de Societatea Academică la 2 și 7 septembrie 1876: 1. La concurs se pot prezenta și opuri preînnoite în noue edițiuni, cari se vor fi retipărit în cursul anului, înse numai de autori în viață. 2. După cuprinderea chiar a testamentului, traducțiunile din limbă streine sunt escluse de la concurs; se va face înse excepțiune pentru acele traducțiuni de pe opuri străine clasice, cari: *a*, sau prin dificultățile învinse ale unei perfecte reproduceri în versuri românești vor constitui adevărate opuri literare ale limbii române; *b*, sau prin anexarea de elucidări și de note științifice cu totul proprii traducătorului, își vor fi însușit meritele unor lucrări originale în limba română. 3. Cărțile premiate de Acaemia Română din alte fonduri ale sale sau cele tipărite din inițiativa și cu spesele ei nu pot intra la concurs pentru premiile Năsturel. 4. Premiile Năsturel se pot acorda nu numai unor opuri complete, ci și părții unui op tipărit în cursul anului, cu condițiune înse ca această parte să fie de valoarea și de întinderea unui volum și nu de a unei simple fascioare (minimum 400 pag. format în 8° garmond.) 5. Premiarea unei părți a unui op la un concurs anual nu împiedică premiarea unei alte părți a aceluiaș op la un concurs posterior. 6. Opurile anonime și pseudonime vor putea fi admise la concursul cărților tipărite, iar autorii lor, spre a primi premiile acordate, vor trebui să justifice proprietatea lor.

TEATRU și MUSICĂ.

Societatea pentru fond de teatru român, precum se vede din programele ce publicăm în nr. acesta, va avea la Șimleu Iarăș o strălucită adunare. Bravii noștri selăgeni, pe cari în toate stăruințele de progres național îi vedem la locul de onoare, au pus tot zelul lor și în serviciul ideii ce urmărește aceasta Societate. Astfel suntem siguri, că nu numai Societatea va primi un nou avânt, dar și publicul care va lua parte, va beneficia de niște momente neuitate. Ca întregire a programei festivităților, notăm că la concertul care se va da în seara primă vor debută puteri artistice ca dsoarele Virginia Gal, Adelina Piso și dl Virgiliu Pop din Cluș; apoi se va juca piesa „Idil la țară”. În timpul adunării generale se va scoate și un ziar ocașional, sub titlul „Teatru român”, care va apare în prima și a doua zi a adunării, conținând programa zilei. Alte amănunte în numerele viitoare.

„Reuniunea română de muzică din Lugos” aranjează vineri în 29 iunie (12 iulie), ziua ss. apostoli Petru și Pavel, un concert popular cu următorul program: 1. „Imn regal” de G. Musicescu (cor mixt) 2. *a*, „Doina” de Gr. Ventura, (solo cântat de dna Elena Marcoviciu, cu acomp. de pian.) *b*, „La frații mei” (cor pe trei voci femeiești. Acompaniamentul de pian susținut de dsoara Ersilia Popoviciu). 3. „Mamei o cunună” de I. Costescu (cor bărbătesc cu acompaniament de pian, susținut de dsoara Catifa Iorga.) 4. „Resunet de la Crișana” de I. Vidu, (cor și solo de bariton cântat de dl Iuliu Dobrei.) 5. *a*, „Doina” de dna Sofia V. Radulescu (cântată de dna M. Molitor.) 6. „Hora” de dna S. V. Radulescu (cor mixt), ambele cu acomp. de pian susținut de dsoara Eugenia Gurguț. 7. „Puț de lei” de I. Vidu (cor mixt cu acomp. de orchestră.)

Un mare balet român. Dl Grigori de Pantazi, cunoscut publicului nostru — serie „Deșteptarea”, — prin prestațiunile sale pe terenul artistic, a scris un balet de o frumuseță rară. Motivele baletului intitulat „Povestea soarelui”, în 5 tablouri, sunt luate din frumoasele povești și basme românești. Dl Pantazi, ce privește libretul, a primit zilele trecute o scrisoare de laudă și recunoștință din partea primului chorograf european de la „Scala” din Milan, domnul Luigi Manzotti, libretist al renumitului balet „Escelsior”. Musica cu motive curat românești pentru balet o scrie dl Raol Mader, componist al baletului „Die rothen Schuhe”. Baletul domnului Pantazi e ținut în stil mare și merit a fi reprezentat la teatrele mari europene.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Înțelegere între consistoarele din Arad și Lugos. Aflăm din „Biserica și Școală”, că consistoriul gr. cat. din Lugos a respuns la propunerea consistoriului gr. or. din Arad, în privința unui angajament în chestia școalelor române confesionale, a căror susținere reclamă sprijinul mutual al celor două biserici. Consistoriul din Lugos s-a precizat principiile de unificare și astfel se speră, că pe aceasta cale ajungând la precizarea chestiunii principiare, în anul școlar viitor se va putea introduce dorita reciprocitate școlară între cele două confesiuni spre mulțumirea generală a credincioșilor.

De la Consistoriul aradan. Aflăm din „Tribuna Poporului”, că în 4 iulie n. s'a ținut ședința senatului școlar al consistoriului aradan. Între alte agende rezolvate sunt: primirea demisiei din directoratul seminarului a dlui Aug. Hamsea și încredințarea acestui post, în chip provizor, dlui R. Ciorogariu. Prefeții seminaryali dr. I. I. Suciu și dr. T. Botiș au fost numiți profesori cu leafă fundamentală, iar dl Eugen Zaslo a fost absolvat de serviciile ce avea. Prefect la seminar a fost apoi numit dl I. Roșca, absolvent al teologiei din Arad și al facultății de filosofie din Budapesta.

De la școala de fete superioară din Arad. Cetim în „Tribuna Poporului”, că încă înainte de sfârșitul anului școlar, dsoara Maria Cioban și-a dat demisia din directoratul școlii superioare de fete din Arad, precum și de la catedra ce ocupase la această școală. Esprimându-i mulțumiri pentru serviciile prestate, consistoriul a primit demisia.

Sfințirea mănăstirii Sinaia, care în anii din urmă s'a restaurat, se va face cu mare pompă la 15/28 august an. c. La solenitatea aceasta va asistă regele și regina, dimpreună principele și principasa României, cu toată suita, precum și miniștri și notabili aflători în Sinaia.

Adunări învățătoarești. *Despărțământul Lipova* al Reuniunii învățătorilor de la școalele confesionale din protopopiatele Timișoara, Belinț. Comloșul-mare și Lipova se va întruni în adunare generală la Lipova, în școala gr. or. română, la 7/20 iulie. — *Despărțământul Mediaș* al Reuniunii învățătorilor gr. cat. din archidieceasa Blasului va ținea adunarea sa generală în Basna, la 4 august n., sub presiunea dlui Elie Câmpean, notar dl George Porime.

C E E N O U.

Hymen. Dl *Andrei Dărăban*, pretor în Cefa, comitatul Bihor, fiul dlui Grigore Dărăban, notar cercual în Fecheteu, s'a fidațat cu dsoara Rosalia Angelina din Apatcu, comitatul Arad.

Sciri personale. Dl *Vasile Ranta Buticeseu*, cunoscutul nostru novelist, fost jude la tribunalul regesc din Bistrița, retrăgându-se încă astă iarnă în pensie, acum ș-a strămutat locuința la Cluș. — Dl *dr. George Adam* din Timișoara a făcut în Buda-pesta censură de avocat.

Despărțemintele Asociațiunii Despărțământul Mociu va ținea adunarea sa generală în comuna Mociu la 8/21 iulie. — *Despărțământul Seliște* se va întruni în adunare generală în comuna Săcel la 1/14 iulie, sub presidiul dlui dr. Nicolae Calefariu, secretar dl Constantin Hertia.

Serbarea lui Mihai Viteazul, despre care am scris în mai multe rânduri, se va ținea la 23 septembrie v., organizându-se un pelerinaj la mănăstirea Dealului. E vorba, ca pe mormântul eroului să se ridice un monument, în care scop s'a ales un comitet de acțiune, compus din oameni marcant. Coroana de bronz, care va fi depusă pe mormânt, e deja gata, lucrată de artistul Cadorini. Ea e aproape identică cu cea depusă de delegații Români la Columna lui Traian. Coroana are diferite inscripțiuni privitoare la luptele strălucite ale marelui Domn.

Bustul lui George Chițu în incinta Camerei României. S'a făcut propunere ca bustul lui George Chițu, fost ministru de culte, unul din fruntașii partidului liberal, membru al Academiei Române, să se pună în incinta Camerei deputaților. Dl prim ministru D. A. Sturdza a declarat că guvernul se asociază la propunerea făcută, căci George Chițu a fost unul din cei mai eminenti bărbați ai țării, care a luat parte la actele sevrșite de nemuritorul Ion Brătianu.

Petreceri de vară. *La Nirasteu* inteligența română va da în 14 iulie n. petrecere de vară în folosul bisericeii gr. cat. române de acolo. — *La Mociu*, cu ocaziunea adunării despărțământului Asociațiunii, în 21 iulie, se va da și o petrecere cu dans, în otelul „Fațanul de aur“.

Expoziție industrială în Sebeșul-Săsesc. Reuniunea Andreiană a meseriașilor români din Sebeșul-Săsesc deschide astăzi vineri, la Sf. Petru și Pavel, expoziție profesională și industrială de casă. Expoziția are să fie deschisă două săptămâni, în zilele de joia și duminica.

Buzduganul lui Horia. Cetim în „Transilvania“ că dl Ioan Todescu, paroc gr. or. în Baciun-Cerb, a dăruit pentru museul care se va înființa în Casa Națională buzduganul lui Horia, comunicând totodată și istoricul păstrării acestui buzdugan. Păcat că nu se publică acest istoric.

Au murit: *Ștefan Câmpian*, protopop gr. cat. al districtului Elisabetopole, membru pe viață al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, în Elisabetopole, la 9 iulie, în etate de 59 ani; — *Aurel Popovici*, paroc român gr. or. în Chișoda, la 5 iulie, în etate de 70 ani; — *Iosif Șuiga*, paroc gr. or. în Lăpușnic, la 7 iulie, în etate de 60 ani; — generalul *Candiano-Popescu*, la Tergoviște, în etate de 60 ani.

DIN LUME.

Logodirea moștenitorului de tron al Rusiei. Circulă șonul că marele duce Mihail Alexandrovici, fratele țarului Nicolae II și moștenitor al tronului, s'a logodit cu ducesa Cecilia, fiica decedatului mare duce de Mecklemburg-Schwerin și sora marelui duce regent. Ducesa Cecilia s'a născut în 1886; sora sa e căsătorită cu prințul Christian, fiul prințului regal al Danemarcei. Marele duce Mihail Alexandrovici s'a născut la 1878.

Atentat în contra sultanului. De curând a izbucnit foc în camera de culcare e sultanului. Cercetările secrete au constatat, că focul eră în legătură cu un atentat plănuț în contra sultanului. Autorul, sau exact autoarea atentatului, este o selavă din haremul imperial. Ea a mărturisit deja că a pus focul din însărcinarea altora, pe cari înse a refusat să-i numească. Camera de dormit a sultanului nu eră despărțită de harem decât de odaia în care a izbucnit incendiul. La această odaie dintr'o parte cheia o are numai sultanul, din cealaltă parte este eșirea din harem. Focul ar fi produs o teribilă catastrofă, dacă n'ar fi fost observat la timp.

Jubileul profesorului Virchow în Berlin. La 15 octombrie se va serba la Berlin jubileul de 80 de ani a nașcerii vestitului profesor dr. Rudolf Virchow. Spre scopul acesta s'a constituit acolo un comitet organizator, compus din tot ce Germania are mai renumit în știință. Comitetul acesta are ramificațiuni în toată lumea. Pentru România a fost rugat să adune aderenți dl dr. Toma Ionescu, profesor la universitate.

Ciuma la Constantinopol. De câteva săptămâni ziarele anunță, că la Constantinopol s'ar fi ivit casuri de ciumă. S'a constatat numai două casuri; dar se anunță că s'au ivit și alte două. Din cauza acesteia la granița bulgară și la cea română s'a stabilit carantină de câte 10 zile. În portul Constanța nu vor fi primite decât vasele serviciului maritim român, cari vor avea pe bord un medic.

Școală de ziariști. În America, țara inovațiilor și a ideilor originale, s'a înființat zilele acestea și o asemenea școală. La universitățile din New-York și Philadelphia s'au înființat cursuri trienale pentru acei cari vor să se consacre carierei ziaristice. Cu profesarea acestor cursuri au fost însărcinați niște oameni de meserie, ziariști talentați și experimentați, dar cari pe lângă pricerea profesională au și tactul necesar pentru a nu se perde în detaliile miciei, ci a expune ideile generale, normele principale ale meseriei.

Căldndarul săptămânei.

Dum. VI. după Rosalii, ev. dela Matei c. 9, v. 29, gl. 5, a inv. 6.

Diua sept.	Căldndarul vechiu	Căldnd. nou
Duminică	1 Cosma și Demian	14 Bonavent.
Luni	2 Vest. Preac.	15 Înpart. Apost.
Marți	3 M. Iacint	16 Maria
Mercuri	4 P. Andreiu	17 Alexie
Joi	5 PP. Atan. și Anton	18 Frideric
Vineri	6 C. Sisionie	19 Aurelia
Sămb	7 C. Toma	20 Pror. Ilie

Semestrul prim se încheie cu nr. acesta. Rugăm pe toți cei ce vor să aibă revista noastră, să binevoiască a-și face abonamentele în curând. Cei ce nu vreaș s'o aboneze, sunt rugați a ni-o înapoia ca să le sistăm expediarea.

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)